

Wydział Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji SGGW

Ochrona konsumenta

Wykład 9: Czyny nieuczciwej konkurencji - odpowiedzialność przedsiębiorców

Prof. SGH dr hab. Stanisław Kowalczyk
Instytut Rynków i Konkurencji
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Odpowiedzialność (1)

Obowiązek moralny lub prawny odpowiadania za swoje lub czyjeś czyny

Słownik Języka Polskiego PWN

Naruszenie norm

Moralnych

Odpowiedzialność moralna

Sankcje moralne

Obowiązek podjęcia lub zaniechania określonych działań wynikających z nakazu wewnętrznego lub moralnego

Prawnych

Odpowiedzialność prawna

Sankcje prawne

Odpowiedzialność (2) Odpowiedzialność prawa

Przez odpowiedzialność prawną należy rozumieć ponoszenie przez podmiot przewidzianych prawem ujemnych konsekwencji za zdarzenia lub stany rzeczy podlegające ujemnej kwalifikacji normatywnej

P. Czechowski, 2015

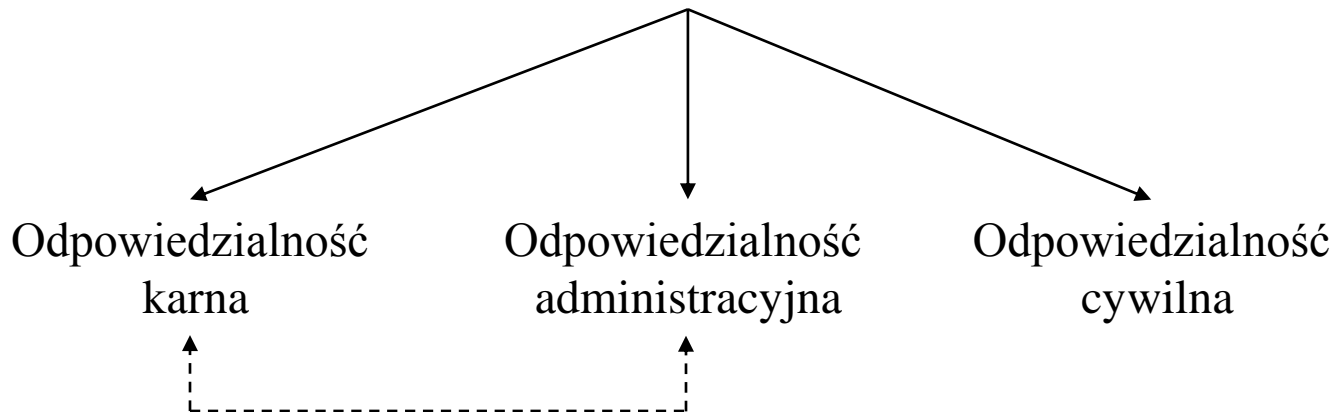
Odpowiedzialność (3)

Sankcja prawna to :

- ujemne (negatywne) następstwa niezastosowania się do normy prawnej (ujęcie normatywne),
- reakcja stosownych organów dysponujących środkami przymusu na fakt niezastosowania się do normy prawnej (ujęcie realne),

Odpowiedzialność (4) Naruszenie przepisów prawa żywnościowego

Klasyfikacja odpowiedzialności według gałęzi prawa*

Typowe dla unijnego prawa żywnościowego
rodzaje odpowiedzialności

- Pozostałe kryteria klasyfikacji odpowiedzialności prawnej: podmiot ponoszący odpowiedzialność, zasady odpowiedzialności (zasada winy, zasada ryzyka), funkcje odpowiedzialności (f. represyjna, f. prewencyjna, f. kompensacyjna)

Odpowiedzialność (5)

Unijny model sankcji w prawie żywnościowym

- Państwa Członkowskie wprowadzają w życie prawo żywnościowe oraz monitorują i kontrolują przestrzeganie przez podmioty działające na rynku spożywczym odpowiednich wymogów prawa żywnościowego na wszystkich etapach produkcji, przetwarzania i dystrybucji.
- Państwa Członkowskie ustanawiają zasady dotyczące środków i kar mających zastosowanie w przypadku naruszenia prawa żywnościowego i paszowego.
- Ustanowione środki i kary powinny być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające.

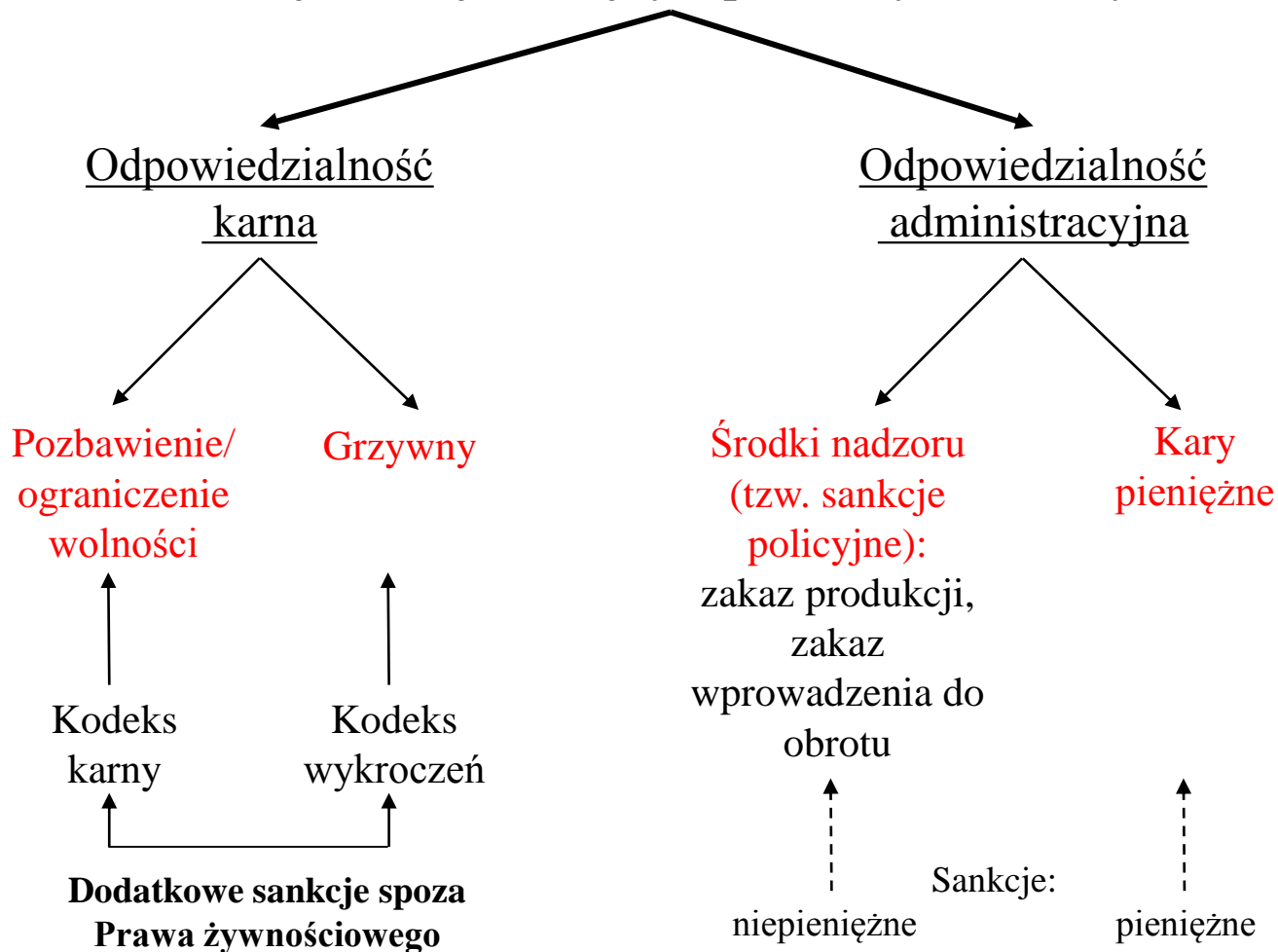
Odpowiedzialność (6)

Unijny model sankcji w prawie żywnościowym

- Państwa Członkowskie ustanawiają zasady stosowania sankcji obowiązujących w przypadku naruszeń prawa paszowego i żywnościowego oraz innych przepisów wspólnotowych odnoszących się do ochrony zdrowia zwierząt i ich dobrostanu oraz podejmują wszelkie niezbędne środki zapewniające ich wprowadzenie.
- Przewidziane sankcje muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające.

Odpowiedzialność (7)

Rodzaje sankcji w unijnym prawie żywnościowym

Odpowiedzialność (8)

Sankcje z tytułu odpowiedzialności cywilnej w polskim prawie żywnościowym

Odpowiedzialność (cywilnoprawna) za szkodę

Szkoda – uszczerbek, jaki doznaje poszkodowany we wszelkiego rodzaju dobrach chronionych przez prawo.

W przypadku żywności dobrami są przede wszystkim zdrowie i życie

Odpowiedzialność za szkodę (odpowiedzialność odszkodowawcza, sankcja - wypłata odszkodowania), oparta jest na zasadzie ryzyka i ma charakter deliktowy (odpowiedzialność za czym niedozwolony) – wprowadzenie do obrotu produktu niebezpiecznego

Odpowiedzialność (9)

Sankcje z tytułu odpowiedzialności cywilnej w polskim prawie żywnościowym

W przypadku szkody wyrządzonej przez środki spożywcze odpowiedzialność za tę szkodę ponosi podmiot działający na rynku spożywczym na zasadach określonych w przepisach Kodeksu cywilnego dotyczących odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny.

Art. 95, Ustawa o b.ż.ż.

Przepisy rozporządzenia 178/2002 pozostają bez uszczerbku dla dyrektywy Rady 85/374/EWG z dnia 25 lipca 1985 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich dotyczących odpowiedzialności za przedmioty wadliwe (tj. nie zapewniające bezpieczeństwa) [Art. 21, 178/2002].

Kodeks cywilny:

Tytuł VI¹ - Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny

Związek
z prawem UE

Odpowiedzialność za stosowanie nieuczciwych praktyk rynkowych - Ustawa 2007 (1)

Odpowiedzialność cywilna

W razie dokonania nieuczciwej praktyki rynkowej konsument może żądać:

- zaniechania tej praktyki,
- usunięcia skutków tej praktyki,
- złożenia oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie,
- naprawienia wyrządzonej szkody na zasadach ogólnych, w szczególności żądania unieważnienia umowy z obowiązkiem wzajemnego zwrotu świadczeń oraz zwrotu przez przedsiębiorcę kosztów związanych z nabyciem produktu,
- zasądzenia odpowiedniej sumy pieniężnej na określony cel społeczny.

Odpowiedzialność za stosowanie nieuczciwych praktyk rynkowych - Ustawa 2007 (2)

Odpowiedzialność cywilna

Z roszczeniami, o których mowa w ustawie (poza żądaniem zadośćuczynienia lub naprawienia szkody przez poszkodowanego), mogą również wystąpić:

- Rzecznik Praw Obywatelskich;
- Rzecznik Finansowy;
- krajowa lub regionalna organizacja, której celem statutowym jest ochrona interesów konsumentów;
- powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów.

Ciężar dowodu, że dana praktyka rynkowa nie stanowi nieuczciwej praktyki wprowadzającej w błąd soczywa na przedsiębiorcy, któremu zarzuca się stosowanie nieuczciwej praktyki rynkowej.

Odpowiedzialność za stosowanie nieuczciwych praktyk rynkowych - Ustawa 2007 (3)

Odpowiedzialność karna

Przepisy karne

- Kto stosuje **agresywną** praktykę rynkową, podlega karze grzywny
- Orzekanie następuje w trybie przepisów ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia

Sankcje z ustawy o b. ż. ż. (1) sankcje karne

Kto produkuje lub wprowadza do obrotu środek spożywczy:

- szkodliwy dla zdrowia lub życia człowieka, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności **do lat 2**.
- szkodliwy dla zdrowia lub życia człowieka, środek spożywczy specjalnego przeznaczenia żywieniowego, suplement diety lub nową żywność, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności **do lat 3**.
- jeżeli sprawca uczynił sobie z popełnienia przestępstwa określonego powyżej stałe źródło dochodów albo dopuszcza się tych przestępstw a stosunku do środków spożywczych o znacznej wartości, podlega karze pozbawienia wolności **od 6 miesięcy do lat 5**.
- jeżeli sprawca czynów określonych powyżej działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności **do roku**.
- zepsuty lub zafałszowany, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności **do roku**.
- jeżeli sprawca dopuszcza się przestępstwa zafałszowania w stosunku do środków spożywczych o znacznej wartości, podlega karze pozbawienia wolności **od 6 miesięcy do lat 3**.

Sankcje z ustawy o b. ż. ż. (2) sankcje karne

Łącznie ponad 20
tytułów

Karze grzywny podlega kto:

- znakuje żywność genetycznie zmodyfikowaną niezgodnie z prawem,
- wprowadza do obrotu żywność genetycznie zmodyfikowaną bez uzyskania zezwolenia,
- używa do produkcji lub wprowadza do obrotu środek spożywczy po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości,
- reklamuje lub prowadzi działalność promocyjną preparatów do początkowego żywienia niemowląt wbrew zakazowi,
- nie wykonuje czynności w zakresie identyfikacji dostawców lub odbiorców żywności wbrew obowiązkowi,
- nie wdraża w zakładzie procedur opartych na zasadach systemu HACCP wbrew obowiązkowi określone w rozporządzenia nr 852/2004
- wykonuje czynności klasyfikatora grzybów lub grzyboznawcy bez posiadania uprawnień,
- zatrudnia osoby, co do których stwierdzone zostały przeciwwskazania do wykonywania prac, z uwagi na możliwość przeniesienia zakażenia na inne osoby lub osoby nieposiadające orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych.

Sankcje z ustawy o b. ż. ż. (3) **sankcje administracyjne – środki nadzoru**

- zakaz wprowadzania do obrotu lub nakaz wycofania z obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jako środka spożywczego specjalnego przeznaczenia żywieniowego albo suplementu diety, produktu, który nie spełnia wymagań określonych dla tych środków spożywczych w przepisach prawa (decyzja PIS)
- zakaz produkcji i wprowadzania do obrotu naturalnej wody mineralnej nie odpowiadającej wymaganiom określonym w przepisach prawa (decyzja GIS)
- zakaz lub ograniczenie w stosowaniu niektórych substancji innych niż witaminy i składniki mineralne w produkcji określonych środków spożywczych (decyzja MZ)

Sankcje z ustawy o b. ż. ż. (3) sankcje administracyjne – kary pieniężne

Wymierza
WIS

Kto:

- nie przestrzega wymagań w zakresie znakowania środków spożywczych, w tym w zakresie prezentacji, reklamy i promocji (do 5x wartości środka spożywczego),
- wprowadza do obrotu jako żywność produkt niebędący żywnością,
- nie wycofuje z obrotu środka spożywczego szkodliwego dla zdrowia lub życia człowieka, środka spożywczego zepsutego oraz środka spożywczego zafałszowanego,
- prowadzi działalność w zakresie produkcji lub obrotu żywnością wbrew decyzji o cofnięciu lub zawieszeniu zatwierdzenia zakładu,
- utrudnia lub uniemożliwia przeprowadzenie urzędowej kontroli żywności, →
- w ramach prowadzonej działalności reklamuje lub promuje w jednostce systemu oświaty środki spożywcze inne niż objęte grupami środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży (min. 1000 zł),

Do 50 mln euro
z ustawy z 30.11.2016

podlega karze pieniężnej w wysokości do trzydziestokrotnego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej za rok poprzedzający,

Sankcje z ustawy o ijhars (1)

sankcje karne – grzywny

Obszary zagrożone karą grzywny:

- prowadzenie, zaprzestanie działalności (niewłaściwe przechowywanie i transport żywności, brak stosownych zgłoszeń do IJHARS),
- znakowanie jaj (brak klasyfikacji jaj, brak znakowania opakowań, brak kodu producenta),
- prowadzenie rzeźni (brak odpowiedniej brak kontroli zawartości wody wchłoniętej, wprowadzanie do obrotu kurczaków mrożonych o zawartości wody przekraczającej wartości dopuszczalne)
- prowadzenie zakładu wylęgu drobiu (brak dokumentacji)
- klasyfikacja EUROP (prowadzenie klasyfikacji tusz bez uprawnień rzeczoznawcy, wykonywanie czynności związanych z klasyfikacją lub ustalaniem masy tusz niezgodnie z wymaganiami, nie poddaje klasyfikacji tusz metodami klasyfikacji zatwierdzonymi decyzją Komisji Europejskiej, nie przekazuje dostawcom zwierząt wyników klasyfikacji tusz).

Sankcje z ustawy o ijhars (2) sankcje administracyjne – środki nadzoru

- **zakaz** wprowadzania do obrotu artykułu rolno-spożywczego niespełniającego wymagań jakości handlowej,
- **nakaz** poddania artykułu rolno-spożywczego określonym zabiegom,
- **zakaz** składowania artykułu rolno-spożywczego w nieodpowiednich warunkach albo jego transportowania środkami transportu nienadającymi się do tego celu,
- **nakaz** przeklasyfikowania artykułu rolno-spożywczy do niższej klasy, jeżeli artykuł ten nie spełnia wymagań jakościowych dla danej klasy jakości handlowej,
- **nakaz** zniszczenia artykułu rolno-spożywczego na koszt jego posiadacza.

Sankcje z ustawy o ijhars (3) sankcje administracyjne – kary pieniężne

- **uniemożliwianie** organowi UKŻ przeprowadzanie kontroli - do 20x przeciętnego wynagrodzenia za rok poprzedzający rok nałożenia kary,
- **utrudnianie** organowi UKŻ przeprowadzanie kontroli – 15x przeciętnego wynagrodzenia,
- wprowadzanie do obrotu artykułów rolno-spożywczych **nieodpowiadających jakości handlowej** - do 5x wartości korzyści majątkowej uzyskanej lub która mogłaby zostać uzyskana przez wprowadzenie tych artykułów rolno-spożywczych do obrotu, nie mniej niż 500 zł,
- wprowadzanie do obrotu artykułów rolno-spożywczych **zafałszowanych** - do 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, nie mniej niż 1000 zł;
- **brak klasyfikacji lub ustalania** masy tusz wieprzowych lub wołowych - do 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, nie mniej niż 1000 zł.

Sankcje z ustawy o IW sankcje karne

Kto udaremnia lub utrudnia działalność organów Inspekcji (GLW, WLW, PLW, GLW), podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

Sankcje z ustawy o produktach poch. zwierzęcego (1) sankcje karne

Kto:

- podaje zwierzętom, z których lub od których pozyskuje się produkty pochodzenia zwierzęcego, substancje niedozwolone, z wyłączeniem substancji w celu leczniczym lub zootechnicznym,
  - wykorzystuje zwierzęta, którym podawano substancje niedozwolone, do produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego,
  - wykorzystuje zwierzęta, którym podawano produkty lecznicze, do produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przed upływem okresu karencji określonego dla tych produktów leczniczych,
  - poddaje ubojowi zwierzęta poza rzeźnią,
  - wprowadza na rynek produkty pochodzenia zwierzęcego w sposób niezgodny z rodzajem działalności określonej dla danego podmiotu w rejestrze prowadzonym przez powiatowego lekarza weterynarii,
- podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Sankcje z ustawy o produktach poch. zwierzęcego (2) sankcje administracyjne – kary pieniężne

Kto:

1. prowadząc przedsiębiorstwo sektora spożywczego:

a). nie wykonuje obowiązków lub narusza wymagania określone w:

- rozporządzeniu nr 852/2004,
- rozporządzeniu nr 853/2004,
- ustawie weterynaryjnej przepisach wydanych na jej podstawie,

b). uniemożliwia lub utrudnia przeprowadzenie urzędowych kontroli w zakresie określonym w rozporządzeniu nr 854/2004.

2. prowadząc produkcję produktów pochodzenia zwierzęcego, powoduje zagrożenie dla zdrowia publicznego, nie zapewniając spełnienia:

- a). przez produkty pochodzenia zwierzęcego wprowadzane na rynek wymagań określonych dla tych produktów,
- b). wymagań weterynaryjnych określonych w ustawie lub przepisach wydanych na jej podstawie,
- c). wymagań rozporządzenia w zakresie obowiązkowego etykietowania wołowiny

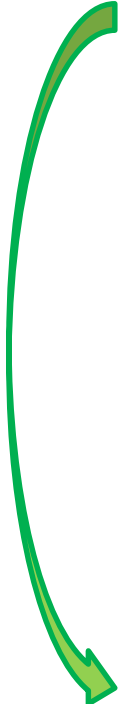
podlega karze pieniężnej do wysokości nieprzekraczającej trzydziestokrotnego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego

Wymierza
PLW

Sankcje z ustawy o PIS sankcje karne

- Kto wbrew decyzji właściwego państwowego inspektora sanitarnego produkuje, wprowadza do obrotu lub nie wycofuje z rynku substancji chemicznej, jej mieszaniny lub wyrobu, podlega karze grzywny, karze ograniczenia wolności albo karze pozbawienia wolności do lat 2.
- Kto utrudnia lub udaremnia działalność organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, podlega karze aresztu do 30 dni, karze ograniczenia wolności albo karze grzywny.

Rozporządzenie (WE) NR 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów (Dz.U. L 396 z 30.12.2006) oraz Ustawa z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach

Sankcje z ustawy o ochronie roślin (1)

sankcje karne – grzywny

Karze grzywny podlega kto:

- wprowadza, przemieszcza, hoduje lub przechowuje organizmy szkodliwe bez pozwolenia,
- uniemożliwia lub utrudnia Inspekcji wykonywanie czynności urzędowych,
- nie współdziała z wojewódzkim inspektorem przy wykonywaniu czynności kontrolnych,
- nie zawiadamia WI lub wójta (burmistrza, prezydenta miasta) o wystąpieniu lub podejrzeniu wystąpienia organizmów kwarantannowych;
- nie informuje na piśmie WI o zamiarze podjęcia działalności w zakresie przemysłowego przetwarzania roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów porażonych lub podejrzanych o porażenie przez organizm kwarantanny
- wprowadza rośliny, produkty roślinne lub przedmioty, których wprowadzanie na terytorium RP jest zakazane,
- nie przechowuje paszportów roślin,
- przemieszcza przez strefę chronioną lub w obrębie tej strefy rośliny, produkty roślinne lub przedmioty niespełniające warunków ustawowych

organizmy szkodliwe – wszelkie gatunki, szczepy lub biotypy roślin, zwierząt lub czynników patogenicznych szkodliwych dla roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów

organizmy kwarantannowe – szczególnie szkodliwe i groźne organizmy, dotychczas niewystępujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub których występowanie nie jest szeroko rozpowszechnione

Sankcje z ustawy o ochronie roślin (2) sankcje administracyjne – środki nadzoru

W przypadku wystąpienia lub podejrzenia wystąpienia organizmów kwarantannowych WI, właściwy ze względu na miejsce wystąpienia organizmu kwarantannowego, może w drodze decyzji, na koszt podmiotu **nakazać**:

- niszczenie chwastów lub samosiewów, przyoranie resztek poźniwnych, wymianę lub odkażenie gleby lub podłoża uprawowego,
- zniszczenie roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów, określając sposób zniszczenia,
- określony sposób postępowania z produktami roślinnymi w szczególności ich przeznaczenie na paszę, oczyszczenie lub odkażenie, kompostowanie,
- czyszczenie i odkażanie przedmiotów lub miejsc, w których występują lub występowały organizmy kwarantannowe,
- zastosowanie określonych zabiegów niszczących organizmy kwarantannowe
- prowadzenie i przechowywanie dokumentacji dotyczącej uprawy, wytwarzania, przemieszczania, nabycia, zbycia, obrotu lub przechowywania roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów;

Sankcje z ustawy o ochronie roślin (3) sankcje administracyjne – środki nadzoru

W przypadku wystąpienia lub podejrzenia wystąpienia organizmów kwarantannowych WI, właściwy ze względu na miejsce wystąpienia organizmu kwarantannowego, może w drodze decyzji, na koszt podmiotu **zakazać**:

- użytkowania gruntów do celów rolniczych i leśnych,
- uprawy, siewu, sadzenia lub używania do reprodukcji określonych roślin,
- obrotu roślinami, produktami roślinnymi poza określone miejsce,
- kompostowania lub przechowywania roślin, lub produktów roślinnych w określonym miejscu,
- wykorzystywania roślin lub produktów roślinnych na określone cele, w szczególności przeznaczania na paszę lub konsumpcję,
- stosowania skażonej lub podejrzanej o skażenie wody do oprysków, nawadniania lub przetwarzania roślin, lub produktów roślinnych,
- prowadzenia przetwórstwa roślin lub produktów roślinnych.

Dziękuję za uwagę

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
Instytut Rynków i Konkurencji
Budynek M, ul. Madalińskiego 6/8
Telefon: +48 22 564 9237, +48 22 564 9234